

Dacă ai ocazia să te plimbi prin Bialowieza, constăți că acesta este locul ideal pentru a te îndrăgosti de arbori. “Dacă un canal cu apă nu este un râu și dacă o plantație de copaci nu este o pădure, atunci Bialowieza este Ultima Pădure din Europa!” Asta este abordarea pe care o subliniază cei care promovează pădurea Bialowieza ca ultim loc virgin silvatic de pe continentul nostru. Abordarea are desigur și baze reale, în sensul că zona strict-protejată este o accesibilă pădure de câmpie care totuși nu a fost niciodată defrișată... În mod normal, fiecare student la biologie, ecologie sau silvicultură din Europa ar trebui să facă o vizită aici, să vadă cum arată o pădure adevărată!

Pădurea Bialowieza este o pădure mixtă, o rămășiță a pădurilor virgine ale Europei. Situată pe cumpăna de ape dintre bazinul Mării Baltice și a Mării Negre, la altitudinea de 145-202 m, cu 620 mm precipitații anuale, zona are păduri și cursuri de ape, tinoave și păduri înmlăștinite. O atât de mare apropiere a bazinelor hidrografice aparținând Mării Baltice și Mării Negre, cu mlaștini care nu reprezintă bariere pentru multe specii acvatice, în principiu a permis schimbul de elemente floristice și faunistice între cele două bazine. Ecosistemul silvatic al Bialowiezei are o vârstă de cca 10.000 de ani, fiind instalat aici după retragerea influenței ghețurilor. Arborii ajung la maturitate și bătrânețe, dând exemple ale splendorii potențiale ale acestor specii... Pădurea are exemplare monumentale de stejar pedunculat (*Quercus robur*), dintre care exemplarul numit “Marele Mamamusi” este probabil cel mai viguros, deși nu cel mai mare: în 2005, la înălțimea pieptului uman (1,3 m de la sol) avea circumferința de 690 cm, iar înălțimea este de 34 m; există în această pădure și exemplare de 46 m înălțime și vârstă de peste 800 de ani, cum este cel numit Stejarul Țarului (Bielorusia), sau exemplare cu circumferința de 740 cm cum este exemplarul numit Stejarul Butoi (Polonia).

Puieți firavi, arbori ajunși la maturitate și bătrânețe, căzuți la pământ și aflați în diferite stadii de descompunere, pe cale de a se reintegra în sol, crează în Bialowieza un peisaj natural care a fost demult eradicat din Europa. Cândva o uriașă pădure, acum terenul continentului nostru este ocupat de Berlin și Praga, Varșovia și Brussel, sute de mii de sate și orașe, terenuri agricole, plantații silviculturale, șosele și parcări, infrastructură și iar infrastructură. În Bialowieza este altfel... arborii uriași dau impresia că omul nu este prezent! Nu doar în parc ci și în afara acestuia, vedem coloși aflați în diferite grade de senescentă și descompunere, care pe lângă atractivitatea peisagistică pe care o au, arată și o viziune naturalistică totalmente diferită de cea prezentă pe la noi. Parcă este incredibil că în urmă cu doar câteva mii de ani, similar cu peisajul din pădurea virgină Bialowieza era și zona care acum este centrul Clujului, Bucureștiului sau Sighetului. Când te gândești că era o singură pădure pe toată Eurasia, de la Vladivostok până la Brussel... Cum de în Europa a rămas doar această infimezimală părticică a ei, înconjurată de un gard? Unde sunt milioanele de mamifere mari, unde sunt zimbri și urșii, elanii și caii sălbatici? Au fost înlocuite de un alt mamifer... milioanele de oameni...

Ecoturism? Turismul din zonă se bazează pe simbolul zimbrului, acest animal apărând sub forma de statui prin intersecții, pe la benzinării, în fața hotelului etc. Partea poloneză a pădurii este vizitată anual de cca 100.000-150.000 de turiști, pe când cea din Bielorusia este aproape nevizitată de străini... dar vin cca 60.000 de localnici. În mărunțul sat Bialowieza, la hotelul de 4 stele, niște “zimbrari postmoderni”, de câteva chintale bucata, tunși scurt, stau pe marginea piscinei și lupta cu berile Zubrowka (zimbru), privind tinerele sirene blonde făcând giumbușlucuri prin apă. Din fața hotelului plecăm cu șareta spre nord, către zona strict-protejată a pădurii. Accesul este permis doar cu ghid local, există și poartă cu lacăt și taxă de vizitare iar șareta este singurul vehicul, așa că o vizită de 3 ore costă cca 50 euro de persoană, mare parte pentru ghid și pentru birjar, și simbolic 3 euro pentru parc. Dacă pui în calcul hotel și mâncare, ajungi la peste 130 euro pe zi... cu cât “peste”... depinde de tine.

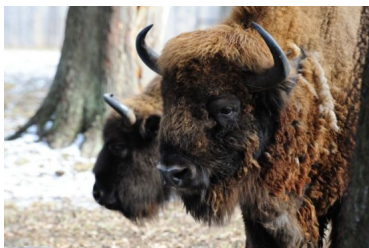
Ghidul perfect? Fata care ne este ghid vorbește corect engleza, are un comportament impecabil, interesată dar nu iscoditoare, încercând să afle ce ne interesează și să prezinte aspectele pe care le consideră demne de a fi menționate... despre Pădure. Zâmbitoare și fără ifose, prezența ei crește calitatea vizitei printre copacii vii sau trecuți prin existență. Fata are studii superioare în științele naturii, zice că îi place să trăiască la Bialowieza, și nu dorește să plece la Londra cum a făcut sora ei. Probabil că un naturalist o poate înțelege.

Ca să ne facem o impresie despre dimensiunea arborilor din Bialowieza, este interesant să urmărim câteva din datele lor biometrice. Să vedem câteva conifere! Molidul (*Picea abies*) ajunge acum la 51 m înălțime și circumferință de 361 cm, dar în literatura despre Bialowieza apar și exemplare de 52-57 metri, având vârsta de cca 300 de ani; un exemplar cu circumferința trunchiului de 430 cm a căzut la pământ în urmă cu câțiva ani. Pinul (*Pinus sylvestris*) ajunge la 42-45 m înălțime și circumferința a trunchiului de 380-400 cm, la vârsta de 350-400 de ani. În partea din Bielorusia a pădurii apar și exemplare monumentale de brad (*Abies alba*).

Pădurea Bialowieza acoperă o suprafață de cca. 120.000-200.000 hectare (depinzând de limitele date de diverși autori), mare parte a acesteia se află în Bielorusia (Republica Belarus)...

circa două treimi; mult mai cunoscută este acea parte mai mică a pădurii care se află în Polonia, despărțită de partea mai consistentă printr-un gard cu sârmă-ghimpată ce stabilește aici granița dintre UE și (r)estul Lumii. În Polonia, Parcul Național Bialowieza are 10.517 hectare, acoperind doar 1/6 din aria pădurii Bialowieza aflate pe teritoriul polonez; doar 4.747 hectare sunt zonă strict protejată; există aici 5 institute de cercetare, dintre care unul se ocupă de mamifere.

În trecut, ecosistemul a fost afectat de vânătoare... măcel care prin anii 1860 a dus la eradicarea din zonă a urșilor, lupilor, râșilor... castorii au dispărut și ei din cauza agresiunii umane, iar zimbrul a fost exterminat în 1919; în scurt timp zimbrii au fost reintroduși, având aici cea mai emblematică populație sălbatică, simbol al unei reușite în conservarea speciilor periclitate cu dispariția... din cauza omului. Castorii au fost reintroduși în 1955. Când nu au mai fost prigoniți, lupii și râșii au revenit și ei în pădurea Bialowieza, din propriile lor puteri, ocupându-și nișa naturală în acest sanctuar sălbatic. Totuși, ursul încă lipsește, și în mod logic reintroducerea lui ar fi un pas necesar pentru a completa aspectul și funcționalitatea “ultimei păduri virgine a Europei”.

Masculii de zimbru ajung la 900 kg și înălțime la greabăn de 1,8 metri. Ultimul zimbru sălbatic al acestei păduri, a fost executat în martie 1919. După zece ani specia a fost reintrodusă în Bialowieza, iar azi se află în zonă cca 400 de exemplare în partea din Polonia și mai puține dincolo de graniță; deși destul de consistentă numeric, populația de zimbri din Bialowieza are probleme produse de consangvinizare, ea rezultând dintr-un număr mic de animale care au fost disponibile în grădini zoologice, după ce toate exemplarele din natură au fost omorâte de braconieri-vânători. De fapt, doar 54 de zimbri mai existau în captivitate, nici unul în Polonia, iar statul polonez a cumpărat patru exemplare pentru a începe un program de repopulare în 1929 cu animale ținute în captivitate pe 297 hectare, apoi eliberate în pădure în 1952. Acum prin pădure sau prin preajma ei, atât în aria protejată cât și dincolo de limitele acesteia, inclusiv la marginea localităților, poți vedea urme și dejecții de zimbru, sau poți avea norocul să zărești un exemplar departe printre copaci; poți vedea cum ei se adună iarna în locul unde sunt hrăniți de rangeri; cel mai aproape îi poți observa în zona unde sunt ținute vreo 10 exemplare în captivitate.

Biodiversitatea din Bialowieza este reprezentată de peste 1.040 specii de plante vasculare (dintre care 26 specii de arbori și 138 specii de arbuști, și putem aminti existența a 12 specii de orhidee) dar cca o treime dintre speciile de plante sunt alohtone..., apoi peste 260 de specii de mușchi, 375 specii de licheni, peste 3.000 de specii de ciuperci... Există peste 8.500 de specii de insecte; dintre lepidoptere, fluturii de zi (Hesperioidea, Papilionoidea) sunt reprezentați de 114 specii (Buszko et al., 1996). Se cunosc de aici 25 specii de pești, 12 specii de amfibieni, 7 specii de reptile, 251 de specii de păsări dintre care aici cuibăresc 177 specii, 68 de specii de mamifere (printre care numeroase specii de chiroptere), etc. Dintre păsări merită amintite: barza neagră (*Ciconia nigra*), cocoșul de munte (*Tetrao urogallus*), cocoșul de mesteacăn (*Lyrurus/Tetrao tetrix*), cocorul (*Grus grus*), ciuvica (*Glaucidium passerinum*), minunița (*Aegolius funereus*), huhurez bărbos (*Strix nebulosa*), buha mare (*Bubo bubo*), acvila țipătoare mare (*Aquila clanga*), acvila mică (*Hieraetus pennatus*), codalbul (*Haliaetus albicilla*) etc. Cuibăresc în pădure nouă specii de ciocănitori, inclusiv ciocănitoarea cu spate alb (*Dendrocopos leucotos*) și ciocănitoarea cu trei degete (*Picoides tridactylus*); o a zecea specie de ciocănitori vizitează pădurea dar cuibărește doar prin zone antropizate din apropiere. Dintre mamiferele importante pentru conservarea biodiversității, pe lângă speciile menționate deja, mai trebuie amintite: specia de chițcan *Sorex caecutiens* – având aici singura populație din Polonia, șoarecele săritor de pădure (*Sicista betulina*), elanul (*Alces alces*), etc.

Orice am face, revenim la arborii care ajung la dimensiunile colosale, având ocazia să își manifeste potențialul lor biologic până la capăt. Teiul pucios (*Tilia cordata*) ajunge la 32 m înălțime și circumferința de 572 cm, la un exemplar cu vârsta estimată la 250-300 de ani; literatura științifică menționează că în zonă această specie poate atinge 42-43 m înălțime și până la 600 cm circumferința trunchiului. Frasinul (*Fraxinus excelsior*) ajunge la înălțimea de 45-46 m și circumferința de 513 cm. Plopul tremurător (*Populus tremula*) ajunge la 40 m, circumferința de 300 cm și vârsta de 180 de ani. Ulmul de munte (*Ulmus glabra*) avea și exemplare care ajungeau la 500 cm circumferință a trunchiului și înălțime de 37 m, dar acum cel mai gros are 450 cm și 33 m înălțime. Carpenul (*Carpinus betulus*) ajunge la 30 m și circumferința de 300 cm. Paltinul de câmp (*Acer platanoides*) ajunge la 37 m înălțime și circumferința de 380 cm. Arinul negru (*Alnus glutinosa*) ajunge la 40 m și circumferință de peste 300 cm.

Bialowieza era cândva o zonă de vânătoare a regilor polonezi și a țărilor ruși, primul act al protecției datând din 1538, când regele Sigismund I a decretat pedeapsa capitală pentru braconarea unui zimbri; în 1541 pădurea a fost declarată rezervație de vânătoare pentru zimbri. Devine rezervație naturală în 1921, Parc Național în 1932. După al doilea război mondial, zona a fost divizată între Polonia și Bielorusia. UNESCO o include pe lista Rezervațiilor Biosferei, partea poloneza în 1976 (10.502 hectare) iar partea bielorusă în 1993 (191.300 hectare). Sit al Patrimoniului Mondial din 1979 pentru Polonia și 1992 transfrontalier, extins în 1999, având acum 92.669 hectare.

Bialowieza – ultima pădure de șes din Europa – Polonia

Scris de dr. Peter Lengyel

Duminică, 18 Septembrie 2011 21:07 - Ultima actualizare Duminică, 18 Septembrie 2011 21:35

A existat aici un proiect coordonat de colegul și prietenul nostru Mihály Végh, Bialowieza forest – ecological network pilot project, al ECNC, Natuurmonumenten, IUCN și partenerii BirdLife din Polonia și Bielorusia, împreună cu administrațiile celor două parcuri naționale de o parte și alta a graniței... încercând crearea unui plan de management comun, în contextul dezvoltării Rețelei Ecologice Pan Europene (Pan European Ecological Network). Protecția acestei ultime frânturi de pădure virgină europeană din zonă de șes are și aspecte întunecate, reprezentate de agresiunea antropică/ silvică actuală în afara zonei strict-proteajte, semn al indiferenței europene totale, a incapacității notorii... când vine vorba de a proteja realmente valorile natuale încă existente pe Continent.

© dr. Peter Lengyel

SURSA plus numeroase alte poze pe blogul <http://peterlengyel.wordpress.com>

